

Алла ВАСІНА

д.е.н., професор кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ЗУНУ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Непередбачувані й динамічні процеси суспільних трансформацій в умовах прояву страшних наслідків війни в економічній, соціальній, екологічній сфері є складними викликами для системи публічного управління, яка повинна забезпечувати суспільну життєдіяльність, національну безпеку, реагування на нетипові кризові ситуації. В цьому зв'язку з особливою гостротою постає питання забезпечення стійкості публічно-управлінської системи.

Стійкість, як характеристика управлінських систем, є багатоаспектною, а відтак, потребує чіткого окреслення змістового наповнення, з тим, щоб визначити дієві підходи до її забезпечення. З огляду на це, стійкість системи публічного управління слід розглядати через призму функціональності, що передбачає акцентування уваги на стійкості її функціонування та розвитку й формування на цій основі спроможності ефективно реалізувати функції управління суспільною життєдіяльністю на всіх рівнях і у всіх сферах, забезпечувати сталість досягнення окреслених завдань і цілей через адаптацію управлінських механізмів до нових вимог. Тобто, стійкість публічного управління є якісною характеристикою його спрямованості на розвиток постійної адаптивної готовності до функціонування в умовах, що можуть складатися під проявом впливу різних факторів, а відтак, і на перманентну модернізацію власної функціонально-організаційної структури та технологій здійснення публічно-управлінської діяльності.

Забезпечення стійкості системи публічного управління виступає відправною передумовою формування національної стійкості, що в умовах війни набуває особливого значення. Основні складові національної стійкості, формування яких має забезпечуватись через стійкість системи публічного управління,

були визначені главами держав та урядів на Варшавському саміті НАТО у 2016 році, а саме: безперервність урядування та надання найважливіших державних послуг; стійкість енергозабезпечення; здатність ефективно справлятися із неконтрольованим переміщенням людей; стійкість водозабезпечення та постачання продовольства; здатність надавати допомогу великій кількості людей, що отримали пошкодження; стійкість забезпечення комунікацій; стійкість транспортної зв'язаності [1]. Для України перелік базових елементів національної стійкості визначений Концепцією забезпечення національної системи стійкості, затвердженою Указом Президента України від 27.09.2021 р. [2]. Враховуючи перебування України в стані війни та необхідність вироблення проривної управлінської моделі післявоєнного оновлення, цей перелік вимагає доповнення складовими, що стосуються стійкості забезпечення усунення соціальних дисбалансів, структурних диспропорцій економіки, подолання негативних екологічних наслідків та усунення шкоди, нанесеної довкіллю внаслідок військових дій.

Важливим моментом, який закладає базис стійкості публічного управління, є врахування того, що в умовах глибинних суспільних трансформацій, зростаючих вимог суспільних інституцій, динамічного технологічного поступу, публічно-управлінські інститути мають забезпечувати адаптивне реагування на запити всіх сфер суспільної життєдіяльності, здійснюючи вплив через оптимальний набір функціональних механізмів та застосування прогресивного управлінського інструментарію їх реалізації.

Забезпечення стійкості публічного управління вимагає посилення уваги до формування:

- стійкості публічних службовців, яка забезпечується через: розвиток їхніх лідерських, цифрових компетентностей; формування управлінської культури, орієнтованої на інноваційність, проактивність, гнучкість, готовність до змін; перманентне підвищення кваліфікації, набуття прогресивних знань, навиків і вмінь ефективного реалізації функціональних повноважень в умовах підвищення вимог, відповідальності й

невизначеності;

- організаційної стійкості суб'єктів публічного управління, яка відповідно до Концепції забезпечення національної системи стійкості [2], є здатністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій ідентифікувати, готуватися, реагувати на загрози, адаптуватися до змін безпекового середовища, підтримувати стає функціонування до, під час і після настання кризової ситуації задля збереження виконання ключових функцій і подальшого розвитку. Основу її забезпечення складає розвиток всіх складових внутрішнього потенціалу суб'єктів публічного управління та їх взаємодії з елементами зовнішнього середовища в орієнтації на реалізацію чітко визначених організаційних цілей, візії, з врахуванням сформованих цінностей, викликів й завдань, що актуальні в поточному періоді і тих, що постануть в майбутньому;

- стійкості основних підсистем публічного управління, якими є державне управління, місцеве самоврядування, громадське управління, що забезпечується через їх стратегічно орієнтований розвиток на основі вироблення проривних адаптивних управлінських механізмів, що базуються на узгодженості й перманентній актуалізації діагностики реального стану об'єктів управлінського впливу та їхнього середовища, цілей управління, функціональної й організаційної складових, прогресивного управлінського інструментарію, способів та підходів до вирішення нетипових проблем і завдань;

- стійкості публічного управління як цілісної системи, що має досягатися через розвиток її емерджентної властивості, посилення спроможності ефективно управляти ризиками та реагувати на появу нових запитів, вимог, тенденцій розвитку суспільної системи через чіткий розподіл й закріплення повноважень між органами влади, розвиток потенціалу взаємодії владних структур у горизонтальній і вертикальній площині, реалізацію засад синергії й комплементарності, в рамках реалізації механізмів багаторівневого управління, із залученням потенціалу органів влади місцевого, регіонального, національного рівнів, наскрізним використанням

інструментарію діагностики процесів й тенденцій в сферах суспільної життєдіяльності, прогнозування, стратегування, антикризового управління.

Базовою основою забезпечення стійкості системи публічного управління має виступати використання інструментарію превентивного управління та орієнтація на майбутнє, на посилення спроможності моделювати найбільш прийнятні варіанти оновленого суспільного розвитку та формувати передумови їх реалізації.

При цьому суб'єктами публічного управління на всіх рівнях публічно-управлінської системи доцільно реалізувати підхід «від майбутнього до теперішнього», що закладе чітке розуміння того, до чого слід прагнути і що потрібно робити сьогодні, щоб сформувати спроможність передбачати, запобігати, адаптуватись, ефективно функціонувати й реалізувати завдання, які постануть в майбутньому за нових умов.

Слід зауважити, що стійкість публічного управління слід розглядати через призму його спроможності адекватно реагувати як на загрози, так і на можливості; застосування адаптивних механізмів функціонування в сформованій міжнародними інституціями інституціональній площині, так і формування передумов активної участі національних публічно-управлінських інституцій у розвитку європейського адміністративного простору, представленні й захисті національних інтересів.

Список використаних джерел

1. Для перемоги потрібна управлінська революція: функціонально-орієнтований підхід має замінити галузевий феодалізм. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/dlya-peremohy-potribna-upravlinska-revolutsiya-funktsionalno>
2. Концепція забезпечення національної системи стійкості. Затверджено Указом Президента України від 27.09.2021. №479/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479/2021#>